

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЬОВОЇ СУМИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Ю. А. Чернецька

Одеський національний економічний університет

Власний капітал є фінансовою основою підприємства, є важливішим чинником, від якого залежить не тільки стійкість підприємства, але й прибутковість, зокрема рентабельність власного капіталу. Тому механізм визначення саме цільової суми власного капіталу є головним завданням для управлінського персоналу.

Але, перш ніж перейти до проблеми розрахунку цільової суми власного капіталу, розглянемо сутність поняття «власний капітал». Існують декілька підходів до визначення поняття «власний капітал». Згідно з обліковим підходом неможливо зрозуміти економічну сутність власного капіталу, згідно даному підходу власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Вивчаючи підходи до визначення власного капіталу, можна відзначити схожість в обліковому і правовому трактуваннях. За правовим підходом власний капітал – це різниця між сукупною вартістю активів товариства та вартістю його зобов'язань перед іншими особами [1].

Розглядаючи економічну сутність власного капіталу потрібно окреслити найважливіші його характеристики:

- 1) власний капітал виступає основним чинником виробництва;
- 2) власний капітал – це фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток;
- 3) власний капітал – головне джерело формування добробуту власників;
- 4) власний капітал є головним виміром ринкової вартості суб'єкта ринкової економіки.

Однак, як вважає В. В. Баліцька, власний капітал – це не та вартість, яку можна отримати в разі продажу підприємства. Також власний капітал не відображає реальної вартості прав власників фірм і може не збігатися із сукупною ринковою вартістю акцій підприємства [2, с. 5].

Власний капітал підприємства згідно існуючим умовам бухгалтерського обліку існує у різних формах: зареєстрований капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, капітал у дооцінках, вилучений капітал. Розміри деяких регулюються існуючими законодавчими актами, наприклад, статутний капітал. Статутний капітал акціонерного товариства не може бути менше суми, еквівалентної 1250 мінімальним заробітним платам, виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, діючої на момент створення акціонерного товариства [1].

Від розміру власного капіталу залежить рентабельність власного капіталу. Відомо, що при зменшенні суми власного капіталу та одночасному збільшенні позикового капіталу рентабельність власного капіталу зростає. Однак виникає ризик неповернення позикових коштів, тому виникає питання про визначення цільової суми власних коштів, тобто тієї суми, що відповідає обраним умовам, наприклад, урахування допустимого фінансового ризику. В якості критерію при визначенні цільової суми власного капіталу, а також з метою врахування ризику ми пропонуємо використовувати коефіцієнт автономії (Ka). Він є одним з найважливіших характеристик фінансової стійкості підприємства, являє собою питому вагу власного капіталу в його загальній сумі. Мінімальне значення коефіцієнта автономії – 0,5 (1). Нормальне обмеження:

$$Ka \geq 0,5. \quad (1)$$

Дотримуючись рекомендованих пропорцій, підприємство може покрити зобов'язання його власними коштами. Зростання цього коефіцієнта свідчить про збільшення фінансової незалежності, зниження ризику фінансових труднощів у майбутньому. Враховуючи

сформовану раніше величину активів, можна розрахувати цільову суму власного капіталу підприємства. На нашу думку, доцільніше розглядати величину власного капіталу як певний інтервал значень. Ми згодні з точкою зору Н. П. Байстрюченко, яка вважає, що структура капіталу не постійна, мінлива. Тому автор пропонує розглядати «зону допустимих значень структури капіталу», в межах якої забезпечується ефективність функціонування суб'єкта ринкової економіки [3]. Ми вважаємо, таке твердження є справедливим, оскільки діяльність підприємства схильна до змін зовнішніх і внутрішніх факторів, структура капіталу є також змінною.

Взявши до уваги наведене вище положення, прийшли до висновку, що цільова величина власного капіталу буде представлена у вигляді діапазону значень. У зв'язку з цим виникає поняття «зона допустимих значень структури капіталу з урахуванням допустимого фінансового ризику». Тобто в нашому випадку, ми пропонуємо розрахувати величину власного капіталу при коефіцієнті автономії від 0,4-0,6. Проте величину активів підприємства необхідно спочатку скоригувати на суму приросту власних оборотних коштів, основних коштів, визначених при розрахунку цільового чистого прибутку. Знаючи середньорічну величину активів і власного капіталу, можна визначити потребу в середньорічній сумі позикового капіталу.

Розглянемо визначення цільової суми власного капіталу на прикладі ПАТ «Одеський коровай». З урахуванням потреби в прирості нематеріальних активів і власних оборотних коштів величина активів у плановому періоді підприємства складе 274 447,70 тис. грн. Тоді величина власного та позикового капіталу буде дорівнювати від 109 779,1 тис. грн. до 164 668,6 тис. грн. (табл. 1).

Таблиця 1

№ варіанту	Коефіцієнт автономії	Цільова сума власного капіталу, тис. грн.	Сума позикового капіталу, тис. грн.
1.	Якщо $K_a = 0,4$	109 779,1	164 668,6
2.	Якщо $K_a = 0,5$	137 223,9	137 223,9
3.	Якщо $K_a = 0,6$	164 668,6	109 779,1

Джерело: розраховано автором на основі [4].

Цільова сума власного капіталу дорівнює 109 779,1 тис. грн. при $K_a = 0,4$ (табл. 1). На початок 2014 р. ПАТ «Одеський коровай» має в своєму розпорядженні власний капітал у розмірі 18 447,5 тис. грн. [4], що значно не співпадає з цільовою величиною. Тобто виникає потреба в збільшенні власного капіталу. Наприклад, збільшити суму статутного капіталу акціонерного товариства із залученням додаткових внесків шляхом розміщення додаткових акцій [1].

Література

1. Закон України «Про акціонерні товариства» : за станом на 31.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov>.
2. Баліцька В. В. Капіталоутворення в Україні як предмет системного аналізу та ухвалення стратегічних рішень / В. В. Баліцька // Актуал. проблеми економіки. – 2008. – № 8 (86). – С. 55–65.
3. Байстрюченко Н. О. Вплив динаміки структури капіталу на фінансово-економічні результати діяльності підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Н. О. Байстрюченко. – Суми, 2010. – 20 с.
4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України : інформаційна база даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua>.